

Well

De naam van dit dorp is waarschijnlijk afkomstig van het middeleeuwse woord 'welle': een loswal aan een rivier, waar schepen liggen om geladen en gelost te worden.

Het kasteel

Het romantische kasteel van Well is van oudsher een waterburcht. De geschiedenis van het kasteel begint in de 13e eeuw met de bouw van een donjon – een zware ronde toren met een doorsnede van 8 meter. De donjon is op een verhoging gebouwd om geen overlast te krijgen van hoge waterstanden van de Maas. Om die verhoging te maken werd de grond rondom de te bouwen donjon uitgegraven en ontstond er een gracht.

De donjon had in eerste instantie de functie van verdedigingstoren. Vanuit die toren kon men de nabijgelegen overgang van de Maas en de wijde omtrek goed in de gaten houden. Later is de toren uitgebreid, zodat men er ook in kon wonen. Rond 1400 is de burcht ommuurd met hoektorens, voorzien van kantelen en schietgaten. De huidige toren met de ranke, gewelfde knobbelspits, dateert nog uit die tijd.

In 1588 tijdens de Tachtigjarige Oorlog hebben de Spanjaarden het kasteel voor een groot deel verwoest. Aan het begin van de 17e eeuw liet de heer van Well een begin maken met het herstellen en herbouwen van het kasteel. De voor- en hoofdburcht zijn toen herrezen en ook de nu nog bestaande tiendschuur stamt uit die tijd. Behalve meer woonruimten kwamen er ook onderkomens voor de knechten en meiden en werden er schuren en ruimten voor paarden en koetsen bijgebouwd. De oorspronkelijke donjon is rond 1814 afgebroken.

Het kasteel is tot 1905 steeds het bezit van adellijke families geweest. Daarna werd de jurist en industrieel Dr. Richard Wolters uit Düsseldorf de eigenaar. Hij was de laatste kasteelheer.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog heeft het kasteel veel schade opgelopen. Na de oorlog is het kasteel door de Staat der Nederlanden als vijandelijk vermogen in beslag genomen. Het werd verkocht aan het Bisdom Roermond, dat er een stichting voor vormingswerk in onderbracht. In 1969 kwam kasteel Well in handen van de Limburgse Kastelenstichting, die voor een grondige restauratie heeft gezorgd. Sinds 1988 is het Emerson College uit Boston eigenaar van het kasteel. Studenten uit de Verenigde Staten wordt van hieruit een brede oriëntatie op Europa geboden.

Bezichtiging van het kasteel is niet mogelijk, maar de tuinen zijn wel opengesteld voor bezoekers.

Sagen rond het kasteel van Well

Er bestaan rond het kasteel van Well verschillende oude volksverhalen. Zo is er de sage van de draakentoren. Achter het kasteel is nog de romp van die toren te zien. Oorspronkelijk zou dit een torenmolen uit de 15e eeuw geweest zijn. Het is niet onmogelijk dat die ooit deel heeft uitgemaakt van de vroegere ommuring van het kasteel.

Heel lang geleden zou er een draak in een holle ruimte onder die toren hebben gewoond. Hij was daar neergestreken toen hij door hoogwater van de Maas uit zijn hol in de Ardennen was verdreven. De bewoners van het kasteel sloegen op de vlucht toen ze de draak in de toren zagen. Ook de bevolking van Well nam de benen voor het monster, dat mensen en dieren verslond.

De kasteelheer van Well kreeg daar niets van mee, want hij was samen met zijn vriend, de kasteelheer van Afferden, op kruistocht naar het Heilige Land. Op de terugweg naar huis hoorden de twee ridders echter wat voor verschrikkelijke dingen er in Well gebeurd waren. Ze aarzelden dan ook geen moment toen ze te paard bij de toren aankwamen en de draak uit zijn hol zagen kruipen. In volle vaart bleven ze om de draak heen galopperen, terwijl ze voortdurend tot de H. Maria en de H. Barbara baden. Uiteindelijk wist de heer van Afferden zijn lans in de opengesperde muil van het monster te steken. Tegelijkertijd doorboorde de heer van Well met zijn lans het hart van de draak.

De inwoners van Well konden toen weer met een gerust hart huiswaarts keren. Uit dankbaarheid is achter het kasteel, op de plek waar de draak werd gedood, een kapel gebouwd, die toegewijd was aan de H. Barbara. De dode draak werd teruggegooid in zijn hol onder de toren. De stank die daar nog altijd uit opstijgt, herinnert aan het monster, zegt men...

Ook is er een sage over een gang onder de Maas bij het kasteel.

Er was eens een heer van Well, ridder Rudolf genaamd. Zijn jong gestorven vrouw had hem twee kinderen geschonken: twee meisjes, die Clotildis en Mechtildis heetten. Ze waren als tweeling onafscheidelijk tot ze op huwbare leeftijd waren gekomen. Clotildis trouwde met Wilhart – een niet zachtzinnig, krijgshaftig heer die vaak ver van huis oorlog voerde – en Mechtildis trouwde met heer Arnold van Geysteren.

Ridder Rudolf had in een zomer, toen de Maas bijna droog stond, een gang onder de rivier laten bouwen, die rechtstreeks van het kasteel van Well naar het kasteel van Geysteren liep.

Dankzij die gang hoefden zijn dochters niet steeds over het water om elkaar te bezoeken, want de Maas was vaak een wispelturige rivier, met gevaarlijke stromingen, kolken en ijsgang.

Enkele jaren na de dood van haar vader stierf Clotildis. Haar man Wilhart hertrouwde met een zekere Guntruud, die al gauw erg jaloers op Mechtildis werd. Guntruud dacht namelijk dat haar man meer van Mechtildise dan van haar hield. Op zekere dag besloot Guntruud om een taart voor Mechtildis te bakken, maar door het deeg had ze een dodelijk gif gemengd...

Het was een stormachtige dag toen Guntruud en haar man Wilhart, in gezelschap van een groep dienaren, via de gang onder de Maas de taart naar Mechtildis zouden brengen. De Maas kolkte en bruisde. In de gang onder de Maas merkten ze echter niets van de storm en het woest kolkende en schuimende water. Ze waren al halverwege toen de gang plotseling openbarstte. Onder donder en bliksem spoelde de hele gang weg en daarmee ook Guntruud en Wilhart met hun dienaren. De duivel had hen gehaald...

En andere sage gaat over een roverhoofdman, die met zijn trawanten de omgeving van Well onveilig maakte.

Euwen geleden trokken vaak woeste roversbenden stelend, brandstichtend en moordend door het land. Er heerste veel angst onder de bevolking. Maar de heer van Well was in die tijd een moedig man, die de bewoners van zijn heerlijkheid goed beschermde. Hij zorgde ervoor dat in alle buurtschappen gildebreeders de wacht hielden. Zelf reed hij voortdurend op zijn paard rond, spiedend naar naderend onheil. Er was al eens een troep rovers gevangen genomen, die hij had laten opknopen, maar de roverhoofdman had weten te ontsnappen.

Deze hoofdman had ontdekt dat de heer van Well iedere avond na zijn inspectieronde tegen middernacht op zijn paard terug naar het kasteel reed. De bandiet spande op zekere avond een touw over de oprijlaan. Gewapend met een sabel en een grote mesthaak wachtte hij liggend in een greppel op de komst van de kasteelheer. Deze naderde al snel op zijn galopperende paard. In de duisternis zag de kasteelheer het touw niet, het paard struikelde en hij tuimelde over de weg. De roverhoofdman wilde toeslaan, maar de kasteelheer sprong behendig overeind. Hij greep de schurk vast, sloeg hem zijn eigen mesthaak in het lijf en smet hem in de gracht van het kasteel. Daar verdrong de booswicht om klokslag 12 uur.

Het dappere optreden van de heer van Well werd snel in het hele land bekend en geen rover die het nog waagde zich in Well en omgeving te vertonen. Sommige opa's en oma's in Well zeggen tegen hun kleinkinderen dat ze niet te dicht in de buurt van de kasteelgracht moeten komen, want de roverhoofdman zit daar nog altijd te wachten om ze aan de haak te slaan en ze het water in te sleuren...